

บ้านทุ่ง เมืองลุง

ทวี ซูโรจน์ เขียน

อ้อยจิตร มุนนาค บรรณาธิการและคำนิยม

จิตพาชื่น มุสิกานนท์ ภาพปก ธนวัฒน์ เกียรติศักดิ์กวีวานิชัย ภาพประกอบ

บ้านทุ่ง เมืองสูง

ทวี ซูโรจน์ เพ็ญ

ไอ้อยจิตร์ มุนนาค บรรณาธิการและคำนิยม

จิตพาซีน มุสิกานนท์ ภาพปก ธนวัฒน์ เกียรติกิ่งวานิชย์ ภาพประกอบ

น่านมีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด

บ้านทุ่งเมืองลุง

ทวี ซูโรจน์ เขียน

เอื้อยจิตร บุนนาค บรรณาธิการและคำนิยม

จิตพาชื่น มุลิกานนท์ ภาพปก

ธนะวัฒน์ เกียรติกั๊วงานไชย ภาพประกอบ

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2558

ราคา 165 บาท

© ลิขสิทธิ์ 2558: ทวี ซูโรจน์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ทวี ซูโรจน์.

บ้านทุ่งเมืองลุง. -- กรุงเทพฯ: น่านมีบุ๊กส์พับลิเคชั่นส์, 2558.

160 หน้า.

1. วรรณกรรมสำหรับเด็ก. I. ธนะวัฒน์ เกียรติกั๊วงานไชย, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

398.2

ISBN 978-616-04-2715-4

กรรมการผู้จัดการ สุวดี จงสถิตย์วัฒนา ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ราตรี สังข์เกษม ผู้จัดการสำนักพิมพ์
สุชาดา งามวัฒน์จินดา บรรณาธิการที่ปรึกษา เอื้อยจิตร บุนนาค บรรณาธิการบริหาร วาริน วรรณประสาธา
บรรณาธิการเล่ม เรืองศิริ สายประสิทธิ์ หัวหน้ากองพิสูจน์อักษรและตรวจสอบ ดวงพร วิทยุธรรมรัตน์
พิสูจน์อักษรและตรวจสอบ ศิริลยา ชูทอง พรรณราย สุตวัฒน์คุณ ผู้จัดการฝ่ายศิลปกรรม เบญจสิงห์
สมบุญ ผู้จัดการกองศิลปกรรม กฤษดา เสงส์งค์ ผู้ช่วยผู้จัดการกองศิลปกรรม สุนันท์ เพชรวาว
ศิลปกรรม พิมพ์พิศา คุรุธรรมณัฐ คอมพิวเตอร์กราฟิก จิตติมา ศรีตันทิพย์ หัวหน้ากองประสานงาน
การผลิต จรัสศรี พรหมเทพ ประสานงานการผลิต ฉัตรทิพย์ กสิสิทธิ์ สำนักงาน บริษัท น่านมีบุ๊กส์
พับลิเคชั่นส์ จำกัด เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา
กรุงเทพฯ 10110 โทร. 0-2670-9800, 0-2662-3000 โทรสาร 0-2662-0919
e-mail: editorial@nanmeebooks.com

พลตที่ กรุงเทพมหานคร โทร. 0-2803-2544 พิมพ์ที่ พงษ์วรรณการพิมพ์ โทร. 0-2399-4525-31
จัดจำหน่ายทั่วประเทศ บริษัท น่านมีบุ๊กส์ จำกัด เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท
แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 www.nanmeebooks.com

กระดาษที่ใช้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ช่วยในการถนอมสายตา เนื่องจากสะท้อนแสงเพียงเล็กน้อย
และใช้หมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน อาทิ หน้ากระดาษสลับกัน หน้าซ้ำ หน้าขาดหาย
สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนใหม่ให้ โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่ด้านบน
หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. 0-2662-3000 กด 1

คำนิยม

บางที่เราอาจคิดว่าแหล่งปลูกข้าวของไทยอยู่ในภาคกลางและอีสาน ส่วนภาคใต้เป็นแหล่งปลูกยางพารา แต่ “บ้านทุ่งเมืองลุง” ทำให้เห็นภาพของแหล่งปลูกข้าวใหญ่แห่งหนึ่งของภาคใต้ที่สามารถส่งข้าวไปขายเลี้ยงผู้คนในจังหวัดใกล้เคียงมาแต่โบราณ หรืออย่างน้อยก็ 50 ปีที่ผ่านมา

แต่นี่ยังไม่ใช่เสน่ห์ที่แท้จริงของ “บ้านทุ่งเมืองลุง” เล่มนี้

หากชี้ให้ชัดลงไป เรื่องราวที่ผู้อ่านจะได้สัมผัสในหน้าต่อๆ ไปนี่คือชีวิตของชาวนาในหมู่บ้านดอนปริง (ออก) และหมู่บ้านใกล้เคียงของตำบลเขาเจ็ยก อำเภอมะนัง จังหวัดพัทลุง อันเป็นแหล่งที่หล่อหลอมขัดเกลาเด็กบ้านทุ่งชาวใต้ให้เป็นคนที่แข็งแกร่งพร้อมก้าวสู่โลกภายนอกต่อไปของผู้เขียน

ผู้เขียนได้พาเราไปสัมผัสชีวิตชาวนา การใช้งานและดูแลสัตว์เลี้ยงผู้มีพระคุณด้วยความรัก ความรักและรู้บุญคุณของผู้มีคุณไม่ว่าคนหรือสัตว์ เช่น วัวที่ใช้ในการไถนา “ต่างก็ทำหน้าที่นี้ด้วยจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจกัน...” หรือการหากินในถิ่นทุ่งซึ่งเป็นวิถีทำกินของคนพื้นบ้านที่ถ่ายทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษ การทำเครื่องมือการจับสัตว์ในนา ในคลอง ที่นำมาเป็นอาหารกินตามฤดูกาลของผืนดินและสายน้ำ การประกอบอาหารพื้นบ้าน ภาพของชาวทุ่งที่ปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอย่างรู้คุณค่า และอย่างทะนุถนอมเหล่านี้สะท้อนวัฒนธรรมของชาวทุ่งที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในรอบปี เพื่อการดำรงชีพ ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของความอุดมสมบูรณ์แห่งแผ่นดินเมืองพัทลุงมาแต่ครั้งอดีต

ชีวิตชาวบ้านทุ่งเมืองลุงในอดีตนั้นอาศัยความพากเพียรอดทนในการหาเลี้ยงชีพที่ต้องอาศัยแรงตนเป็นหลัก บวกความเร่งรีบที่ถูกบีบบังคับด้วยฟ้าฝน โดยไม่มีเครื่องทุ่นแรง คงน่าเหน็ดเหนื่อยนักในความรู้สึกของผู้อ่านเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในโลกแห่งเครื่องทุ่นแรงและความพยายามบังคับบัญชาธรรมชาติของมนุษย์ แต่ผู้เขียนกลับทำให้เรารู้สึกตรงข้าม ด้วยทัศนคติที่เป็นบวกต่อชีวิตและความเป็นอยู่ ต่อหน้าที่ความรับผิดชอบที่แบ่งและรับร่วมกันในครอบครัว ตั้งแต่เด็กจนคนเฒ่าคนแก่ ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ล้วนแล้วแต่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกได้ถึงความสุขฉ่ำใจ มีเสน่ห์ มีสีสัน สงบงดงาม อ่อนโยน ชุ่มชื้น ไม่แห้งแล้งของชีวิต และด้วยสำนวนด้วยภาษาที่สอดคล้องกลมกลืนกับภาพชีวิตชาวทุ่งที่น่าเสนอเนื้อหาที่ตรงไปตรงมาไม่เยิ่นเย้อ การเลือกใช้คำให้เหมาะกับเรื่องที่กำลังเล่า สะท้อนความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน

"...เมื่อฝูงปลาได้กลิ่นรวงข้าว ก็จะทำค่อยๆ ทอยยกันมาอย่างเงียบๆ ว่ายนํ้าวนเวียนอยู่ใต้รวงข้าว มองเห็นแสงวูบวาบของเกล็ดสีขาวยสะท้อนกับลำแสงที่แทงทะลุช่องรูเล็กๆ ระหว่างใบไม้ลงสู่ผิวนํ้าเป็นลำลึกล..."

หาก “บ้านทุ่งเมืองลุง” เป็นภาพเขียนแล้วละก็ แต่ละบทก็เหมือนกับภาพต่อชิ้นเล็กๆ ที่เมื่อนำมาปะติดปะต่อกันแล้วได้ภาพอันกลมกลืนชวนมองนั่นเอง

เอื้อยจิตร บุนนาค

คำนำสำนักพิมพ์

สารคดีสำหรับเยาวชน รางวัลชมเชย ของโครงการประกวดวรรณกรรม "แวนแก้ว" ครั้งที่ 11 สมควรมอบให้แก่ **บ้านทุ่งเมืองลุง** เป็นอย่างยิ่ง

นี่คือเรื่องราวในอดีตที่น่าประทับใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตชนบททางภาคใต้ในจังหวัดพัทลุง จังหวัดที่อุดมสมบูรณ์เกินคาดคิด ผู้เขียนสายเลือดพัทลุงแท้อย่าง ทวี ชูโรจน์ เล่าเรื่องการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจและสนุกจนคุณผู้อ่านเหมือนได้ร่วมเดินเข้าไปบนทุ่งนาเขียวขจี ใช้ชีวิตสุขสงบประสาเด็กได้ไปด้วยกัน ซึ่ง **บ้านทุ่งเมืองลุง** นำเสนอภาพบรรยากาศที่สมัยนี้อาจเลื่อนรางไปให้หวนคืนมาได้ อีกทั้งสาระความรู้ที่แทรกไว้ในเรื่องก็ละเอียดลออตามควร ซึ่งแม้จะไม่มีตัวละครหรือบทสนทนามากมาย แต่ผู้เขียนก็เล่าได้อย่างแยบคาย อ่านเพลิน และได้ข้อคิดเหมาะแก่เยาวชน

นี่คือสารคดีอันงดงามที่นำเสนอความเป็นพัทลุงแท้ ๆ จึงทำให้แต่ละบทมีภาษาถิ่นได้แทรกอยู่โดยตลอด ซึ่ง "อภิธานศัพท์ภาษาถิ่นใต้ (พัทลุง)" ท้ายเล่ม จะช่วยให้ผู้อ่านยิ่งเข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้นโดยไม่เสียอรรถรสในขณะอ่านแต่อย่างใด ซึ่งคำบางคำเป็นความรู้สดใหม่แต่คนรุ่นใหม่ที่มีความหมายน่าทึ่ง

สำนักพิมพ์จึงภาคภูมิใจที่มีส่วนคัดสรรเรื่องราวดี ๆ มาตีพิมพ์ให้เป็นหนังสือที่ควรค่าแก่การอ่านเพื่อเปิดโลกทัศน์เป็นอย่างดี

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

สารบัญ

1	บ้านเกิด	8
2	ไปโรงเรียน	12
3	ไปส่งวัว	16
4	สู้มปลา	22
5	นวดข้าวจ้าง	27
6	ตกเบ็ดม่อม	31
7	แทงแหลน	34
8	หน้าบ้าน	38
9	ขายข้าวสาร	42
10	ตีนก	46
11	เก็บข้าวในนา	50
12	ป่าพริ้ม	54
13	ตกเบ็ดออย	57
14	ดักส่อน	61
15	แลวัวนาโคก	65
16	อาหารชาวนา	69
17	พ่อครัวฝึกหัด	74
18	คนบดแป้ง	79
19	น้ำท่วม	84
20	สายน้ำแห่งตำบล	88
21	โคนสาकु	95
22	ขนมสาकु	99
23	ทวดยางทอง	102

24	ใต้ถุนเรือน	107
25	แกงหอยขม	111
26	งานสวนสนุก	116
27	ธงเบ็ด	121
28	โคกทราย	126
29	หาปูจมก้น	130
30	เสียงโพน	135
31	วันลากพระ	141
32	บนเส้นทางฝัน	146
	บรรณานุกรม	152
	อภิธานศัพท์ภาษาถิ่นใต้ (พัทลุง)	154

บ้านเกิด

.....

ผมเกิดที่บ้านเลขที่ 48 บ้านดอนปริง (ออก) หมู่ที่ 2 ตำบลเขาเจ็ยก อำเภอมือง จังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2499

"บ้านดอนปริง (ออก)" เป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีผู้คนอาศัยอยู่ 13 ครอบครัวยุ้งอยู่กลางทุ่งนาผืนกว้างใหญ่ ใน "หมู่บ้านดอนปริง" มีฝั่งตะวันตกและตะวันออก มีเนื้อที่รวมประมาณ 20 ไร่ ถ้ามองจากนอกหมู่บ้านไกลๆ จะดูเหมือนเกาะสีเขียวเข้มอยู่กลางทุ่งนา เนื่องจากรอบๆ หมู่บ้านมีไม้ยืนต้นนานาพันธุ์ปลูกไว้เป็นกำแพงเพื่อกันลมพายุและป้องกันโจรลักวัวลักควาย เป็นกำแพงป่าที่รกแน่นหนา และสูงจนปกปิดบ้านเรือนในหมู่บ้านอย่างมิดชิด

ผืนทุ่งนาอันกว้างไกลของตำบลเขาเจ็ยกแห่งนี้ มีหมู่บ้านตั้งกระจายทั่วทุ่งอยู่หลายหมู่บ้านและอยู่ไม่ห่างกันมากนัก เมื่อมองไปไกลสุดสายตา ความเขียวขจีของพรรณไม้่นานารอบหมู่บ้านจะผลานกลมกลืนกันเป็นแนวป่าสีเขียวล้อมรอบหมู่บ้านของผม

เหมือนดังว่า บ้านดอนปริง (ออก) คือจุดกึ่งกลางของท้องทุ่งแห่งนี้ เป็นท้องทุ่งนาที่มีดินอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากทุก ๆ ปีจะมีน้ำป่าไหลหลากจากพื้นที่ด้านทิศตะวันตกของจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขาและพื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน มีเทือกเขา

นครศรีธรรมราชทอดตัวตามแนวทิศเหนือจรดใต้ กั้นเขตแดนจังหวัดพัทลุงกับจังหวัดตรัง มีป่าไม้ น้ำตก ลำธาร ลำคลอง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 40.17 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด กระแสน้ำที่ไหลหลากพัดพาธาตุอาหารไปตกเป็นตะกอนสะสมตามพื้นดินท้องไร่ท้องนาในพื้นที่ราบตอนกลาง ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด แล้วไหลไปด้านทิศตะวันออกลงสู่ทะเลสาบลำปำหรือทะเลสาบสงขลานั้นเอง

จังหวัดพัทลุง เมืองพัทลุง หรือเรียกสั้น ๆ กว่านั้นว่าเมืองลุง เป็นแหล่งผลิตข้าวแหล่งใหญ่ของภาคใต้ ส่งข้าวไปขายเลี้ยงผู้คนในจังหวัดใกล้เคียงมาแต่โบราณ

และ...ทุ่งนาของตำบลเขาเจ็ยกแห่งนี้ก็เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดพัทลุง

จากความอุดมสมบูรณ์ของผืนดิน สายน้ำหล่อเลี้ยงข้าวกล้าจากเทือกเขาไหลลงสู่ทะเลยังผลให้ต้นข้าวเติบโตใหญ่เขียวขจีปกคลุมทั่วท้องทุ่ง น้ำในลำคลองหนอง บึงเต็มเปี่ยม พืชน้ำหลายชนิดเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นที่อาศัยและเป็นอาหารให้เหล่ากิ้ง หอย ปู ปลานานาชนิดที่มาแพร่พันธุ์และเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว ผักกึ้น ผักกระเฉด ผักบุ้ง แดกยอดอวบอ้วนอยู่ในนาและหนองน้ำทั่วทุ่ง นี่คือแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของคนบ้านทุ่ง แถมชาวบ้านยังหาปลา กุ้ง หอย ไปขายตามตลาดนัดได้อีก สร้างรายได้เสริมในฤดูน้ำฤดูนาแก่คนทั้งตำบลได้อีกทางหนึ่ง

การคมนาคมของคนบ้านทุ่งแห่งนี้มีทางเดียวคือเดินเท้าไปบนคันนา ไม่มีถนนสำหรับคนเดินหรือให้รถยนต์วิ่ง ไม่มีสะพานไม้หรือสะพานคอนกรีตให้รถยนต์วิ่งข้ามคลองได้ มีแต่สะพานกระดานไม้เคี่ยมที่มีความกว้างขนาดพอคนแบกหาม หาบข้าวเดินได้เท่านั้น การขนส่งสิ่งของอาศัยการแบก หาม หรือทูน ส่วนการขายข้าวเปลือกจำนวนมากเป็นเกวียน ๆ นั้นต้องรอนวดขายในหน้าน้ำ เมื่อมีน้ำเต็มเหมืองเล็ก ๆ ที่เข้าถึงหมู่บ้าน นวดเสร็จก็บรรจุกระสอบป่าน ช่วย